

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 12. října 2021

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

VLÁDNÍ OPATŘENÍ V OČÍCH OBČANŮ: ČEŠI A SLOVÁCI JSOU VŮČI PROTIPANDEMICKÝM OPATŘENÍM DALEKO KRITIČTĚJŠÍ NEŽ NĚMCI

Postoje občanů České republiky, Slovenska a Německa k plošným opatřením proti pandemii covid-19 v březnu 2021 zjišťovali vědci Psychologického ústavu AV ČR, Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity a Jacobsovy univerzity v německých Brémách. Odpovědi Čechů a Slováků se velice lišily od odpovědi Němců, zejména co se týče odborného základu zaváděných opatření a jejich ospravedlnění.

Studie vycházela z odpovědí téměř tří tisíc občanů, spolupracovaly na ní agentury Median a Bilendi.

„Zajímalo nás, do jaké míry občané spatřují přínos nařízení i pro ně samé, jak hodnotí spravedlivost opatření (tj. zda ti, kteří byli epidemií nejvíce postiženi, dostávali také největší pomoc), do jaké míry měli pocit, že vláda bere v úvahu jejich potřeby a zájmy celé země, zda jim připadá, že rozhodnutí vlády jsou založena na odborném, vědeckém základě, zda jsou dobře ospravedlněná, do jaké míry cítí že přijímaná opatření zohledňují zájmy vlivných skupin a lobbistů a konečně také, do jaké míry je současný pandemický „stav nouze“ výhodný pro vládu spíše než pro občany,“ uvádí Martina Klicperová z Psychologického ústavu AV ČR.

Výsledky průzkumu zřetelně ilustrují kritičnost občanů ČR i Slovenska vůči protipandemickým opatřením svých vlád (a tak i podobnost v názorech Čechů a Slováků), zatímco odpovědi občanů Spolkové republiky Německo (SRN) byly vůči vládním opatřením daleko smířlivější. Například Češi a Slováci obecně nesouhlasili s výrokem, že vláda vždy rozhoduje na odborném, vědeckém základě, kdežto Němci byli v průměru spíše nerozhodní.

Na rozdíl od respondentů ze SRN dotázaní z ČR a SR obecně nepovažovali opatření za dobře ospravedlněná. Také u odpovědí obyvatel žijících v zemích bývalé NDR zjistili tazatelé zajímavý trend – konzistentně se přikláněly ke kritickým postojům Čechů a Slováků.

„I když se nám jistě nepodařilo podchytit všechny významné proměnné, data napovídají, že kromě stěžejního rozdílu v hodnocení české a německé vlády výsledky odrážejí i rozdílnou ochotu občanů k tzv. komplianci, tedy ochotě podrobovat se omezujícím vládním opatřením v závislosti na jejich historické zkušenosti,“ zdůrazňuje Jan Šerek z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity.

Kontakt pro média: **Markéta Růžičková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 777 97 0812

Odbornost zvyšuje důvěru, důvěra zlepšuje demokracii

Výsledky průzkumu dokládají významné rozdíly v tom, jak občané zemí střední Evropy hodnotili protiepidemická opatření svých vlád. Občané ČR i Slovenska byli obecně kritičtí a stěžovali si zejména, že rozhodnutí vlády nebývala vždy založena na odborném, vědeckém základě. Jejich hodnocení tak byla v určitém kontrastu s hodnoceními občanů Spolkové republiky Německo, jejichž postoje byly méně kritické, resp. neutrální, zejména při hodnocení odborného, vědeckého základu vládních rozhodnutí, ospravedlňování nových vládních opatření občanům a ohledů na zájmy země.

„Využívání odborného potenciálu země může přispět k racionálnímu řešení krize, ke zvýšení důvěry a ochoty respektovat zaváděná opatření i ke zmírnění polarizace společnosti,“ dodává Martina Klicperová z Psychologického ústavu AVČR.

” *Ochota svobodně uposlechnout zákonů a nařízení souvisí s jejich legitimitou i s legitimitou vlády, která je vydává.*

”

Ochota občanů vs. nelegitimita nařízení

Epidemická situace se s pokračujícím podzimem zhoršuje a počty onemocnění covid-19 opět stoupají. Tentokrát je sice populace připravenější, částečně proočkováná, resp. s častějším výskytem protilátek, ale odolnost vůči epidemii nezáleží jen na biologické rezistenci, ale i na protiepidemických opatřeních a na ochotě obyvatel tato opatření dodržovat (tzv. compliance).

Ochota svobodně uposlechnout zákonů a nařízení souvisí s jejich legitimitou i s legitimitou vlády, která je vydává. Vědecký základ, odborné opodstatnění a objasnění vydávaných opatření by zvýšily jejich legitimitu a ochotu obyvatel se jim podřídit.

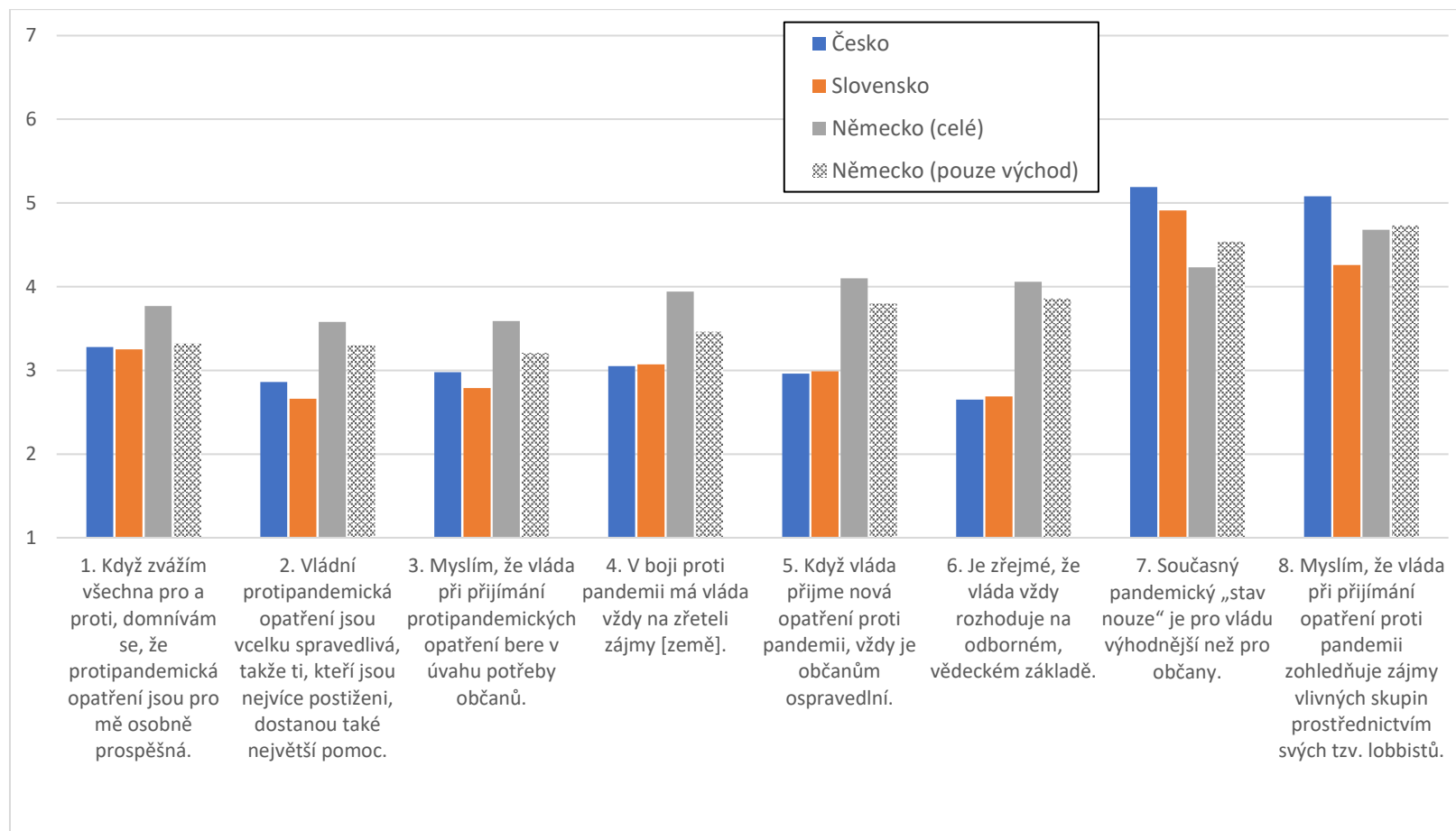
V demokratické společnosti hrají značnou roli racionální důvody (pro ně jsou podstatné odůvodněnost a pochopení požadavků), politická kultura a společenská smlouva. S kvalitou demokracie souvisí též míra důvěry ve společnost. Význam legitimacy je obzvláště vysoký v polarizovaných společnostech a v dobách krize, kdy je třeba, aby měla občanská spolupráce masový charakter a trvala delší dobu. V případě SRN se zřejmě pozitivně promítla role prestižního Kochova institutu a konsenzuální styl vlády Angely Merkelové (která ostatně sama byla ve své kariéře nejdříve vědkyní).

Více informací:

PhDr. **Martina Klicperová**, CSc., DSc.
Psychologický ústav AV ČR
tel.: + 420 604 632 948
e-mail: Klicperovabaker@gmail.com

doc. Mgr. et Mgr. **Jan Šerek**, Ph.D.
Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity
tel.: +420 731 011 061
e-mail: serek@fss.muni.cz

Prof. Dr. **Klaus Boehnke**
Jacobs university Bremen
e-mail: k.boehnke@jacobs-university.de

Odpovědi respondentů ČR, Slovenska a SRN na otázky týkající se vládních protipandemických nařízení, na sedmistupňové škále 1 znamenalo rozhodný nesouhlas a 7 úplný souhlas. Výsledky průzkumu zřetelně ilustrují nejen kritičnost občanů ČR a Slovenska vůči protipandemickým opatřením, ale naznačují i zdroje této nespokojenosti, jakými jsou zejména nízká odbornost (nevědeckost) opatření a jejich nedostatečné ospravedlnění občanům.

Zdroj: autoři studie